

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.08.1997, sp. zn. 2 Tzn 67/97, ECLI:CZ:NS:1997:2.TZN.67.1997.1

Číslo: 14/1998

Právní věta:

Splnění podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř. se vyžaduje také v případech, kdy se zjištěné porušení zákona nedotýká postavení obviněného, ale výlučně jiné osoby. Jen za splnění těchto formálních podmínek lze postupovat ve smyslu ustanovení § 269 odst. 2 až § 271 tr. ř., a to bez ohledu na to, zda zákon byl porušen ve prospěch či v neprospěch této osoby.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.08.1997

Spisová značka: 2 Tzn 67/97

Číslo rozhodnutí: 14

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Stížnost pro porušení zákona

Předpisy: 141/1961 Sb. § 269 odst. 2

§ 270

§ 271

§ 272

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud České republiky zrušil usnesení okresního státního zástupce v Karlových Varech ze dne 25. 4. 1997 sp. zn. 2 Zt 1513/96 a tomuto přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Usnesením okresního státního zástupce v Karlových Varech ze dne 23. 1. 1997 sp. zn. 2 Zt 1513/96 byla podle § 171 odst. 1 tr. ř. trestní věc mladistvého M. T. stíhaného vyšetřovatelem Policie ČR Okresního úřadu vyšetřování v Karlových Varech pro trestné činy násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci podle § 196 odst. 2 tr. zák., výtržnictví podle § 202 odst. 1 tr. zák. a podpory a propagace hnutí směřujících k potlačení práv a svobod občanů podle § 260 odst. 1 tr. zák. postoupena jako přeštek k projednání Obecnímu úřadu v Toužimi. Toto usnesení nabylo právní moci dne 4. 2. 1997.

Na základě žádosti vyšetřovatele ze dne 6. 12. 1996 byl v přípravném řízení mladistvému M. T. ustanoven Okresním soudem v Karlových Varech opatřením z téhož dne pod sp. zn. Nt 1391/96 obhájce JUDr. V. K., a to z důvodu uvedeného v ustanovení § 36 odst. 1 písm. c) tr. ř.

Usnesením okresního státního zástupce v Karlových Varech ze dne 25. 4. 1997 sp. zn. 2 Zt 1513/96 byla podle § 151 odst. 2, 3 tr. ř. a § 15 odst. 1 písm. b), § 19 odst. 3 vyhl. Ministerstva spravedlnosti ČR č. 270/1990 Sb., ve znění vyhl. č. 573/1990 Sb., určena výše odměny a paušálních náhrad obhájce JUDr. V. K. v celkové částce 10 299 Kč s tím, že se jednalo o devět hlavních úkonů a hotové náklady ve výši 675 Kč. Toto usnesení nabylo právní moci dne 3. 5. 1997.

Proti výše uvedenému usnesení státního zástupce podala ministryně spravedlnosti ČR stížnost pro porušení zákona v neprospěch obhájce JUDr. V. K. Ministryně spravedlnosti poté podrobně rozvedla důvody podání stížnosti pro porušení zákona a v jejím závěru navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že napadeným usnesením Okresního státního zastupitelství v Karlových Varech, jímž bylo rozhodnuto o přiznání odměny JUDr. V. K., byl porušen zákon v ustanovení § 151 odst. 2, 3 tr. ř. ve prospěch obhájce JUDr. V. K., aby podle § 269 odst. 2 tr. ř. toto usnesení zrušil, jakož i všechna další rozhodnutí na ně obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž zrušením došlo, pozbyla podkladu, a dále aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného rozhodnutí, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon ve vytýkaných směrech porušen byl, neboť státní zástupce rozhodl o přiznání odměny a náhradě hotových výdajů JUDr. V. K. tak, že došlo k porušení zákona v ustanovení § 151 odst. 2, 3 tr. ř. ve vztahu k ustanovením § 15 odst. 1 písm. b) a § 19 odst. 3 vyhl. č. 270/1990 Sb., ve znění vyhl. č. 573/1990 Sb. V řízení, které tomuto usnesení předcházelo, byl zákon porušen v ustanovení § 2 odst. 5, 6 tr. ř., přičemž k porušení zákona došlo výhradně ve prospěch obhájce JUDr. V. K.

Proto Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil zjištěné porušení zákona, ke kterému došlo v napadeném usnesení okresního státního zástupce v Karlových Varech a v řízení, jež mu předcházelo.

Pokud jde o další postup Nejvyššího soudu, z ustanovení § 269 odst. 1 tr. ř. vyplývá, že vyslovení porušení zákona výrokem podle § 268 odst. 2 tr. ř. se nedotýká právní moci nezákonného rozhodnutí. Toto rozhodnutí tedy zůstává i nadále nedotčeno výrokem Nejvyššího soudu zjišťujícím porušení zákona. Stížnost pro porušení zákona jako mimořádný opravný prostředek představuje průlom do institutu právní moci. Stížnost pro porušení zákona je výjimečným prostředkem umožňujícím nápravu právních vad pravomocných trestních rozhodnutí. Cestou tohoto opravného prostředku lze dosáhnout nejen vyslovení porušení zákona, ale poté též zrušení těchto rozhodnutí. Ovšem vždy jen tehdy, převládá-li zájem na konstatování nezákonnosti, popř. na odstranění vadného rozhodnutí (princip zákonnosti) nad zájmem na jeho stabilitě (princip právní jistoty). Vyslovení porušení zákona, tedy upřednostnění zásady zákonnosti, je obecně namístě pouze v případech, dosahuje-li zjištěná nezákonnost intenzity odpovídající mimořádnosti tohoto opravného prostředku (srov. ustanovení § 266 odst. 2 tr. ř. v souvislosti s výrokem o trestu).

Je nutno připomenout, že s ohledem na znění § 266 odst. 1 tr. ř. není okruh pravomocných trestních rozhodnutí soudu, státního zástupce nebo vyšetřovatele, které lze napadnout stížností pro porušení zákona, nijak omezen (v tomto směru se tento opravný prostředek výrazně odlišuje od obnovy řízení - srov. § 277 tr. ř.). To znamená, že stížnost pro porušení zákona může ministr spravedlnosti podat proti kterémukoli pravomocnému rozhodnutí těchto orgánů, pokud má za to, že jím byl porušen zákon nebo bylo učiněno na podkladě vadného postupu řízení. Proto lze podat stížnost pro porušení zákona i proti rozhodnutí státního zástupce, jímž byla přiznána odměna a náhrada hotových výdajů ustanovenému obhájci.

Zrušení napadeného rozhodnutí v důsledku již vysloveného porušení zákona je stanoveno jednak jako povinnost Nejvyššího soudu v případech uvedených v ustanovení § 269 odst. 2 tr. ř. (tj. byl-li zákon porušen v neprospěch obviněného), jednak jako možnost v případech naznačených v ustanovení § 272 tr. ř., a to za splnění dalších zákonných podmínek.

Protože v posuzované věci je naprosto evidentní, že zákon nebyl porušen v neprospěch obviněného, neboť vytýkané porušení zákona s ohledem na výsledek trestního stíhání mladistvého M. T. se nijak nedotýká jeho postavení (viz § 152 odst. 1 tr. ř. a contrario), lze problematiku obligatorního zrušení napadeného rozhodnutí (§ 269 odst. 2 tr. ř.) ponechat stranou.

Zrušení pravomocného rozhodnutí Nejvyšším soudem poté, co bylo vysloveno porušení zákona, umožňuje ustanovení § 272 tr. ř. Podle tohoto ustanovení platí, že nebyl-li zákon porušen v neprospěch obviněného, může Nejvyšší soud postupovat dle ustanovení § 269 odst. 2 až § 271 tr. ř. jen tehdy, navrhne-li to ministr spravedlnosti ve stížnosti pro porušení zákona podané do šesti měsíců od právní moci napadeného rozhodnutí a rozhodl-li Nejvyšší soud o této stížnosti do tří měsíců od jejího podání.

V citovaném ustanovení jsou zakotveny zákonné (formální) předpoklady, při jejichž naplnění Nejvyšší soud může (tj. fakultativně) zrušit napadené rozhodnutí.

Ustanovení § 270 a § 271 tr. ř., na které odkazuje § 272 tr. ř., se dotýkají jen dalšího postupu ve fázi po zrušení napadeného rozhodnutí, proto není nutno se jimi na tomto místě zabývat.

Možnost postupu podle § 269 odst. 2 tr. ř., tj. zrušení napadeného rozhodnutí, ustanovení § 272 tr. ř. váže na současné splnění tří zákonných podmínek:

- 1) návrh ministra spravedlnosti na zrušení rozhodnutí, který je obsažen v podané stížnosti pro porušení zákona,
- 2) podání stížnosti pro porušení zákona ve lhůtě šesti měsíců od právní moci rozhodnutí,
- 3) rozhodnutí Nejvyššího soudu o této stížnosti ve lhůtě tří měsíců od jejího podání.

Zrušení napadeného rozhodnutí je však i při splnění těchto podmínek odvislé od úvahy, zda v posuzované věci dominuje zájem na odstranění nezákonnosti nebo zájem na stabilitě pravomocného rozhodnutí.

Podmínky uvedené v ustanovení § 272 tr. ř: se vztahují na dvě skupiny případů. Jednak na případy, kdy zákon byl porušen ve prospěch obviněného, jednak na případy ostatní, tj. věci, v nichž se porušení zákona vůbec nedotýká zájmů obviněného či jeho postavení jako procesní strany (§ 12 odst. 6 tr. ř.), tzn. když porušení zákona je ve vztahu k obviněnému zcela indiferentní. Pod slovy uvedenými v ustanovení § 272 tr. ř. “nebyl-li zákon porušen v neprospěch obviněného” se míní nejen porušení zákona ve prospěch obviněného, ale též i případy, kdy porušení zákona se obviněného nedotýká. Má se tím na mysli porušení zákona ve vztahu k jinému subjektu trestního řízení, než je obviněný. Může jít např. o svědka, znalce, osobu postiženou pořádkovou pokutou, někdy též o obhájce či zúčastněnou osobu. Všem těmto věcem je společné to, že porušení zákona se vůbec nedotýká práv (postavení) obviněného.

Z povahy a účelu stížnosti pro porušení zákona vyplývá, že i v těchto věcech lze dosáhnout zrušení napadeného rozhodnutí. Splnění formálních podmínek § 272 tr. ř. je však v těchto případech nezbytné, a to na rozdíl od situace popsané v § 269 odst. 2 tr. ř. Je zřejmé, že nejvýznamnějším subjektem trestního řízení je ten, vůči němuž se trestní řízení vede, tedy obviněný. S ohledem na tuto skutečnost má porušení zákona ve vztahu k obviněnému zcela jistě nejzávažnější důsledky. Proto

zákonodárce přikázal, aby v případech vyslovení porušení zákona v neprospěch obviněného došlo též k odstranění nezákonného rozhodnutí jeho zrušením, a to bez stanovení jakýchkoli dalších podmínek. Naproti tomu v případě porušení zákona ve prospěch obviněného tak postupovat nelze, neboť by se tím mimo jiné prodlužoval stav jeho právní nejistoty (srov. přiměřeně též institut promlčení trestního stíhání § 67 tr. zák.). Proto zde zákonodárce podmínil zrušení napadeného rozhodnutí splněním podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř. Totéž platí i v případech, kdy porušení zákona se vůbec nedotýká postavení obviněného. I zde je nutno v zájmu stability pravomocných trestních rozhodnutí a právní jistoty dotčených subjektů trestního řízení respektovat shora rozvedené zákonné podmínky umožňující průlom do právní moci. Nelze také přehlédnout, že v těchto případech se přece jen rozhodnutí nedotýká základních otázek trestního procesu, tak jak je tomu ve vztahu k obviněnému. Pokud zákonodárce vylučuje nápravu vadných rozhodnutí (jejich zrušení) v případech porušení zákona ve prospěch obviněného, nejsou-li splněny další zákonné podmínky, pak tím spíše to platí ve věcech, kdy k porušení zákona došlo ve vztahu k jinému subjektu trestního řízení. Přitom je nerozhodné, zda zákon byl porušen ve prospěch či v neprospěch tohoto subjektu. Z výše uvedeného vyplývá, že poté, co je Nejvyšším soudem vysloveno porušení zákona, je možnost zrušení napadeného rozhodnutí vázána na splnění podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř. Z tohoto pohledu představuje povinnost zrušit napadené rozhodnutí vyplývající ze zjištění porušení zákona v neprospěch obviněného (§ 269 odst. 2 tr. ř.) vlastně výjimku z tohoto pravidla.

S přihlédnutím ke shora uvedeným závěrům mohl Nejvyšší soud České republiky po vyslovení porušení zákona v posuzované věci za splnění všech zákonných podmínek uvedených v ustanovení § 272 tr. ř. (ve stížnosti pro porušení zákona podané dne 16. 7. 1997 byl navržen postup podle § 269 odst. 2, § 270 odst. 1 tr. ř.) zrušit napadené usnesení okresního státního zástupce v Karlových Varech. Současně bylo nutno zrušit i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu.

Okresnímu státnímu zástupci v Karlových Varech pak bylo podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázáno, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.